

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Specialpedagogik i förskolans verksamhet

*En inblick på förskollärares och barnskötares uppfattningar inom
specialpedagogik.*

Namn: Madeleine Unger, Blerine Jusufi &
Natalie Nordén
Program: Förskolläraryrket

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: LÖXA2G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: VT2022
Handledare: Ann - Katrin Swärd
Examinator: Agneta Simeonsdotter

Nyckelord: Specialpedagogik, särskilt stöd, förskolan, trygghet, kvalité.

Abstract

Denna kvantitativa studie har genomförts genom en enkätundersökning, där förskollärare och barnskötare delat med sig sina uppfattningar om sitt specialpedagogiska arbete i förskolan.

Syftet med vårt studie är att undersöka förskollärares och barnskötarens uppfattningar om sitt arbete och sin yrkesroll i specialpedagogik, med fokus på barn som är i behov av särskilt stöd. Frågeställningar för denna studie var att undersöka 1. Hur förskollärare och barnskötare uppfattar sitt specialpedagogiska uppdrag i förskolan? 2. Hur uppfattar de tillgången av resurser och stöd för tillämpandet av specialpedagogik inom förskolans verksamhet? 3. Hur uppfattar förskollärare och barnskötare sin egen yrkesroll gällande specialpedagogik i verksamheten?

Fenomenografi är studiens teoretiska utgångspunkt såväl som den vetenskapliga analysmodellen. Resultatet visar att respondenternas uppfattningar är att det behövs mer planeringstid, fortbildning och ökad kunskap, mer stöd från specialpedagoger och rektorer, resurser och förutsättningar, kollegialt lärande och mer personal i arbetet med specialpedagogik.

Förord

Vi vill ge ett stort tack till alla respondenter som deltagit och besvarat vår enkätundersökning. Utan respondenternas deltagande hade vår studie inte kunnat utföras och det genomförande och resultat vi uppnått hade inte varit möjligt. Stort tack till alla uppfattningar, detta innebar möjlighet att kunna dra fler slutsatser utifrån våra slutna frågor. Vi har med ert deltagande kunna visa förskollärares och barnskötares uppfattningar om specialpedagogik i förskolan och båda yrkesrollerna har fått sina röster hörda.

Vi vill även ge ett stort tack till vår handledare Ann-Katrin Swärd som varit en god guide som stöttat oss för att kunna utföra och slutföra vårt examensarbete.

Slutligen tackar vi varandra för ett gott samarbete för ett lyckat engagemang för studiens genomförande.

Innehållsförteckning

Förord	1
Innehållsförteckning	1
1 Inledning	3
2 Syfte och frågeställningar	3
2.1 Syfte.....	3
2.2 Frågeställningar	3
3 Bakgrund	4
4 Litteraturgenomgång och tidigare forskning	5
4.1 Litteraturgenomgång	5
4.1.1 Specialpedagogik	5
4.1.2 Specialpedagogisk kompetens	5
4.1.3 Delaktighet.....	6
4.1.4 Inkludering och Inkluderande lärmiljö.....	6
4.1.5 Generellt stöd och specifikt stöd.....	7
4.2 Tidigare forskning	7
4.2.1 Inkluderingsprincipen och specialpedagogik.....	7
4.2.2 Stöttning och strategier i utökandet av kunskap.....	7
4.2.3 Implementering av specialpedagogik	8
4.2.4 Pedagogiskt stöd till barn i behov av särskilt stöd	8
4.2.5 Specialpedagogens roll och samverkan	9
5 Teoretisk utgångspunkt	9
6 Metod	10
6.1 Kvantitativ och kvalitativ studie	10
6.2 Metod för datainsamling	11
6.4 Genomförande	12
6.5 Analys och bearbetning	12
6.6 Reliabilitet.....	13
6.7 Validitet	13
6.8 Generalisering.....	14
6.9 Etik för studien	14
7 Resultat	14

8	Diskussion	23
	8.1 <i>Metoddiskussion</i>	23
	8.2 <i>Resultatdiskussion</i>	23
9	Slutdiskussion	27
10	Referenslista	28
11	Bilagor	30
	11.1 Bilaga 1 - Informationsbrev	30
	11.2 Bilaga 2 - Enkätfrågor	31

1 Inledning

Förskolan ska vara tillgänglig och meningsfull för alla barn. Specialpedagogiken kan verka för att skapa och utveckla förutsättningar till delaktighet och utveckling för alla barn i förskolans verksamhet. Behovet av särskilt stöd ska kunna bedrivas för att ge alla barn en likvärdig möjlighet till utveckling, både socialt och fysiskt, skriver Björck-Åkesson (2021).

Enligt läroplanen för förskolan (Lpfö18, 2018) har alla barn rätt till en likvärdig utbildning för att kunna få möjlighet till delaktighet och samhörighet. Det benämns även att förskolan ska särskilt uppmärksamma barn som av olika anledningar behöver mer ledning och stimulans eller särskilt stöd. Utbildningen i förskolan ska vara utformad samt anpassad efter barnens behov och förutsättningar. Detta kan möjliggöras genom kompetent personal där det finns engagemang och vilja till att ta olika didaktiska överväganden som skapar goda möjligheter för alla barns utveckling (Lpfö18, 2018). I skollagen (SFS 2010:800) 8 kap. 9 § står det att barn som behöver särskilt stöd i sin utveckling ska få det som de behöver och att rektorn har det yttersta ansvaret. Rektorn ska se till att barnet får sådant stöd genom att implementera goda resurser och förutsättningar i förskolans verksamhet. Sammanfattningsvis presenterar Skolinspektionen i sin rapport "Förskolans arbete med barn i behov av särskilt stöd" (2017) att barnens individuella stödbehov inte ska ses som egenskaper hos barnet, utan det är alltid bundet till relation och situation som barnet ingår i. Vidare belyses att olika möten mellan människor och olika miljöer ska beaktas för att kunna forma det stöd som behövs för det individuella barnet. Därmed blir personalens förhållningssätt betydelsefull vid utformningen för varje barns utbildning i förskolan. Skolinspektionens rapport (2017) samt våra tidigare erfarenheter inom verksamhetsförlagd utbildning och arbete har inspirerat oss till att vidare undersöka specialpedagogiken i förskolan som vi upplevt är ett dilemma för många verksamma.

2 Syfte och frågeställningar

2.1 Syfte

Syftet med vår studie är att undersöka förskollärares och barnskötarens uppfattningar om sitt arbete och sin yrkesroll i det specialpedagogiska uppdraget, med fokus på barn som är i behov av särskilt stöd i förskolans verksamhet.

2.2 Frågeställningar

Utifrån vårt syfte ställs följande frågor:

1. Hur uppfattar förskollärare och barnskötare sitt specialpedagogiska uppdrag i förskolan?
2. Hur uppfattas tillgången av resurser och stöd för tillämpandet av specialpedagogik inom förskolans verksamhet?
3. Hur uppfattar förskollärare och barnskötare sin egen yrkesroll gällande specialpedagogik i verksamheten?

3 Bakgrund

I "läroplanen för förskolan" (Lpfö18, 2018) beskrivs mål och riktlinjer som finns inom det specialpedagogiska uppdraget, däremot står inte "specialpedagogik" i läroplanen. Enligt Lpfö18 (2018) ska förskolan särskilt uppmärksamma de barn som av olika anledningar behöver mer ledning och stimulans eller särskilt stöd. Alla barn ska få en utbildning som är utformad och anpassad utifrån deras behov och förutsättningar för bästa möjliga utveckling. Vidare beskrivs det att förskollärare ska ansvara för att vid övergångar särskilt uppmärksamma barn som är i behov av särskilt stöd i sin utveckling. Arbetslaget ska ge ledning och stimulans till alla barn och särskilt stöd för de barn som behöver det i sin utveckling. Rektorns ansvar är att se till att utbildningen utformas till att barn i behov av särskilt stöd får det stöd och utmaningar de behöver för att utvecklas.

Specialpedagogik är ett kunskapsområde med förutsättningar för barns delaktighet och lärande där varje barns behov tillgodoses i deras individuella utbildning. Björck - Åkesson (2021) lyfter förskolans uppdrag, att alla barn ska inkluderas i förskolans utbildning oberoende om barnet är i behov av stöd eller inte. Förskolan ska anpassas utefter varje barns behov till att tillgodogöra en utbildning där alla barn har möjlighet till utveckling i sitt eget lärande. Björck - Åkesson (2021) lyfter att förskolepersonalen behöver kunskap och strategier till att kunna möta varje barns enskilda behov i förskolans verksamhet, till att kunna skapa en inkluderande miljö för alla barn.

Persson (2015) lyfter förskolans uppdrag när det kommer till förskolans kvalitet. Kvaliteten i förskolans verksamhet handlar om hur förskolan kan erbjuda utveckling och lärande för varje barn samt inkludera varje barn oberoende om barnet behöver extra stöd eller inte. Förskolans personal har som uppdrag att forma hela barngruppen utefter barnens behov och förutsättningar.

Skolinspektionen (2017) har granskat det specialpedagogiska arbetet vid 35 utvalda förskolor, 28 kommunala och sju fristående förskolor. Granskningen gjordes genom intervjuer, observationer och dokumentstudier. Syftet med Skolinspektionens granskning var att undersöka förskolornas arbetssätt gällande barn som är i behov av särskilt stöd, hur deras möjligheter till lärande och sociala delaktighet ser ut. I granskningen framkommer skillnader på hur arbetet med specialpedagogik genomförs i förskolorna. Över hälften av förskolorna som deltog i Skolinspektionens undersökning har visat att arbetet med barn i behov av särskilt stöd behöver utvecklas, det saknas verktyg till det specialpedagogiska arbetet. Vidare belyser Skolinspektionens rapport (2017) att förskolans personal behöver en gemensam syn för det gemensamma förhållningssättet till att kunna erbjuda alla barn det stöd som det individuella barnet behöver i sin utbildning.

4 Litteraturgenomgång och tidigare forskning

I detta kapitel presenteras litteraturgenomgången samt tidigare forskning som ligger till grund för utformningen av enkätfrågorna och analys av insamlade data.

4.1 Litteraturgenomgång

4.1.1 Specialpedagogik

Sandberg (2021) förklarar att specialpedagogik i förskolan handlar om att kunna identifiera vad förskolan kan bidra med för att kunna ge alla barn en god start i livet. Björck-Åkesson (2021) belyser att förskolan är starten på det livslånga lärandet. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn där det tas hänsyn till barnens bakgrund samt behov, att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Författaren menar att specialpedagogik handlar om att skapa goda förutsättningar för delaktighet och lärande för alla barn, till att de kan tillgodogöra sig undervisningen i förskolan. Vidare förklarar Björck- Åkesson (2021) att inkludering och en inkluderande lärmiljö är centrala begrepp inom specialpedagogik.

Swärd och Westman Andersson (2022) beskriver att specialpedagogik kan ses som en ideologi där ett demokratiskt skolsystem innebär alla barns rätt till utveckling och lärande. Vidare förklarar författarna att specialpedagogik ska gå hand i hand med styrdokumentet om barns allmänna rättighet till utbildning. Specialpedagogik handlar om att skapa åtgärder och anpassningar till att möjliggöra alla barns individuella utbildning när den allmänna pedagogiken inte räcker till. Inkludering och relationell syn är typiska kännetecknen inom specialpedagogik i Sverige. Mycket handlar om att skapa förutsättningar till utveckling av det pedagogiska arbetet samt miljön där anpassningar bör utformas utefter varje barns individuella behov.

4.1.2 Specialpedagogisk kompetens

Swärd (2022) beskriver att ämnet specialpedagogik är betydelsefullt att alla har kunskap om i förskolans verksamhet. Barnen i förskolan behöver kompetenta vuxna för att möjliggöra och synliggöra en god utbildning för varje barn. Rektorns ansvar är att se till att det finns kompetent personal i verksamheten för barnen och goda förutsättningar till kompetensutveckling i specialpedagogik. Detta är särskilt viktigt eftersom personalen i förskolan ständigt möter nya barn som kan innebära nya behov som behöver tillgodoses individuellt hos varje barn. Kompetensen är också avgörande för att kunna hantera komplexa situationer för att det inte ska skapa hinder för undervisningen.

Swärd (2022) förklarar att ett hinder i förskolan kan vara för stora barngrupper och att den upplevelsen beror på vilken kompetens man har. För kompetent personal är ett sådant hinder inte stort för att kunna undervisa hela gruppen, ens egen kompetens är avgörande för vad och hur mycket som klaras av till att kunna genomföra sitt arbete. Swärd och Westman Andersson (2022) belyser vikten av personalens kompetens och förhållningssätt för en god förskolekvalité. Kunskapssynen bör vara gemensam samt att ett inkluderande förhållningssätt skapas till att personalen har förståelse för varandras ansvarsområden och uppdrag. Författarna menar att det behövs omsättas god tid för personalen till att kunna reflektera och

analysera det gemensamma arbetet men också det gemensamma förhållningssättet. Specialpedagoger är ett betydelsefullt stöd som personalen i förskolan kan få tillgång till, där vägledning och andra verktyg implementeras för ett bättre arbete (Lindgren & Johansson, 2022).

4.1.3 Delaktighet

Enligt Eriksson (2021) är delaktighet ett begrepp som innebär att kunna ge möjlighet till barnen att bli sedda, hörda och att barnen själva upplever att de blir sedda och hörda. Författaren menar att begreppet delaktighet kan definieras på olika sätt. Delaktighet i förskolan handlar om hur vuxna i förskolans verksamhet engagerar sig för att ge barnet möjlighet till delaktighet och inflytande. Delaktighet innebär också att ingå i ett samspel och en gemenskap, där det ges utrymme till att aktivt få medverka samt känna engagemang i förskolans vardag.

Eriksson (2021) belyser att ett väl fungerande arbetslag skapar goda förutsättningar för barns delaktighet. Det handlar om att arbetslaget får tid till att reflektera och stödja varandra till att skapa en gemensam kunskapssyn och barnsyn. Vidare förklarar författaren att gamla arbetsvanor kan begränsa barns delaktighet där arbetslaget arbetar utifrån rutiner som styr arbetet. För lite tid till planering, dokumentation och fortbildning kan också begränsa möjligheterna till barnens delaktighet. Författaren menar att även barngruppens storlek kan påverka delaktigheten i kombination med resursbrist. Vid sjukskrivningar kan det innebära att vikarier inte tas in vilket resulterar i en lägre personaltäthet som försvårar arbetet inom arbetslaget när det behövs tid till att diskutera och problematisera det vardagliga förhållningssättet i verksamheten (Eriksson, 2021).

4.1.4 Inkludering och Inkluderande lärmiljö

Björck-Åkesson (2021) skriver om specialpedagogikens centrala begrepp, *inkludering och den inkluderade lärmiljön* i förskolan. Det handlar om att tillsammans i verksamheten finna anpassningar samt stöttning till att bygga upp inkluderande lärandemiljöer. Både den fysiska och sociala miljön behöver ses över och anpassas utefter barnets intresse och behov i undervisningen. Björck-Åkesson (2021) lyfter inkludering som ett komplext område, det kräver kunskap och färdigheter till att faktiskt möta barns alla individuella behov i förskolan.

Swärd (2022) skriver att förskollärares attityder spelar stor roll för hur barn i behov av särskilt stöd inkluderas och hur arbetet hanteras. Därmed varierar arbetet med inkludering för alla barn, vilket kan bero på vad som ingick i utbildningen hos förskollärarna, vilka tidigare erfarenheter de har samt hur de ser på olikheter. Detta kan försvåra skapandet av verksamhetens lärmiljö i förskolan (Swärd, 2022).

4.1.5 Generellt stöd och specifikt stöd

Björck - Åkesson (2021) förklarar att *generellt stöd* innebär att en fördelning på generella resurser sker utifrån samhällets prioriteringar och det kan handla om inkludering och en förskola för alla. *Specifikt stöd* handlar om hur resurser kan bygga på stödbehov som är kopplade till faktorer hos det enskilda barnet. För att pedagogerna ska kunna ge tillräckligt med stöd till barn i behov av särskilt stöd, behöver de få stöttning och kompetens om specialpedagogik i förskolan (Björck - Åkesson, 2021).

4.2 Tidigare forskning

4.2.1 Inkluderingsprincipen och specialpedagogik

Hannås och Bahdanovich Hanssen (2016) har i sin studie “Special needs education in light of the inclusion principle: an exploratory study of special needs education practice in Belarusian and Norwegian preschools”, undersökt olika förskolors syn och uppfattningar om deras specialpedagogiska metoder och överväganden för barn i behov utav särskilt stöd i språkutveckling. Inkluderingsprincipen har inneburit en större förändring och utveckling inom specialpedagogik. Undersökningen gjordes genom att intervjua fem personer som är verksamma vid olika förskolor både i Norge och i Vitryssland. I Norge intervjuades tre förskollärare varav en av dem hade ett års vidareutbildning i specialpedagogik och två var barnskötare. I Vitryssland intervjuades fem pedagoger och alla hade fyra års universitetsutbildning, två av dem var specialiserade inom specialpedagogik, en musiklektör, en logoped och en förskollärare. Intervjuerna genomfördes med ljudinspelningar vilket de senare transkriberade på respondenternas respektive språk. Det som skulle undersökas genom intervjuerna var, personalens bakgrund, yrkesintresse, beskrivningar av deras praktik och svårigheter med yrket samt svårigheter och utmaningar med specialpedagogik. Hannås och Bahdanovich Hanssen (2016) kategoriserade den insamlade datan av deltagarnas beskrivningar och uppfattningar till två olika teman; *kompetens* och *känsla av behärskning och självförståelse*.

Författarna belyser i sin artikel att det pedagogiska arbetet innebär stora utmaningar för personalen som påverkar deras uppfattning om sig själva och som väcker stor oro bland dem. I undersökningens analys av empirin skriver Hannås och Bahdanovich Hanssen (2016) att förskolorna i Norge står för bristande kompetens inom specialpedagogik i verksamheterna medan Vitryssland står för brist för inkluderingsprincipen. Författarna skriver att både Norge och Vitryssland står inför samma utmaning. Eftersom specialpedagogik och inkluderingsprincipen sammankopplas med varandra gällande kompetensen i förskolan och kvaliteten på praktikens genomförande.

4.2.2 Stöttning och strategier i utökandet av kunskap

Gebbie, Ceglowski, Taylor och Miels (2012) studie “The Role of Teacher Efficacy in Strengthening Classroom Support for Preschool Children with Disabilities Who Exhibit Challenging Behaviors”, riktar sig till att undersöka tre förskollärares stöd och utmaningar i hanteringen av olika beteendestrategier hos barn i behov av stöd, som kan vara en bidragande faktor till en ökad stress och utbrändhet hos förskollärarna. Studien gjordes i North Carolina

och där undersöktes stöd till verksamheterna för att identifiera utbildningsbehov samt lärarnas behov av att få mer stöd och kunskap inom hanteringen av beteendoutmaningar hos barnen. Detta gjordes genom intervjuer, observationer och fältanteckningar. De tre förskollärarna i undersökningen fick diskutera tillsammans, om deras utmaningar och tidigare strategier gällande deras hantering av olika beteenden.

Författarna belyser i resultatet att interaktion mellan förskollärarna bidrog till en positiv utveckling av kunskap och användning utav olika strategier utifrån varandras individuella erfarenheter. Förskollärarna såg en positiv förändring i deras lärande med barn i behov av stöd. Författarna bekräftar att studien belyser att erfarna förskollärare behöver utbildning till att utveckla sina kunskaper, strategier och känna till vilka resurser som kan implementeras i förskolans verksamhet. Denna möjlighet av strategier till att kunna utöka kunskapen för förskollärare verkar vara ett effektivt sätt till utövandet av kunskap och hantering av olika situationer i verksamheterna. Gibbie m.fl. (2012) menar att det behövs mer forskning inom detta område för att möjliggöra gemenskap för förskollärare och reducera isoleringen som är väldigt vanligt att känna inom sina individuella utmaningar.

4.2.3 Implementering av specialpedagogik

Litty och Hatch (2006) studie "Hurry Up and Wait: Rethinking Special Education Identification in Kindergarten", handlar om syftet och meningsfullheten inom specialpedagogik i förskolan där barn i behov av särskilt stöd identifieras och ges förutsättningar för sin utveckling. Litty och Hatch (2006) vill med denna artikel belysa vikten av att ge specialpedagogiska insatser i god tid redan i förskolan, till att alla barn ges goda förutsättningar att utvecklas och tillgodogöra sig utbildningen och inte stanna upp i utvecklingen. Det behövs kunskap hos förskollärarna för att kunna implementera specialpedagogik, att barnets behov av stöttning kan användas till att lyckas redan i förskolan. Författarna skriver att barn som är i behov av särskilt stöd får vänta med att få stöttning på grund av den individuella utvecklingsprocessen. Litty och Hatch (2006) lyfter att förskolans pedagoger känner en otillräcklighet när det kommer till kunskap om strategier och metoder för att tillämpa särskilt stöd. Resultatet påvisar att en god balans behövs i arbetet för att kunna inkludera de barn som är i behov av särskilt stöd. Det behövs mer kunskap och riktlinjer till förskollärarna och utökad kunskap om alla barns utveckling. Litty och Hatch (2006) skriver att läroplaner revideras, vilket innebär att innehållet utökas och innehåller mer förväntningar på barns lärande. Litty och Hatch (2006) menar att förväntningarna på barnen idag är större, vilket blir en svårighet för barn i behov av särskilt stöd när barnet inte får tillräckligt med stöd redan i förskolan. Det behövs mer dokumentation och anpassningar redan i förskolan till att identifiera barnens olika behov av särskilt stöd.

4.2.4 Pedagogiskt stöd till barn i behov av särskilt stöd

Sandberg, Norling och Lillvist (2009) i studien Teachers' View of Educational Support to Children in Need of Special Support undersöks förskollärares upplevelser gällande det pedagogiska stödet som ges till barn i behov av särskilt stöd i svenska förskolors verksamhet. Studien gjordes på trettioåtta förskoleenheter i två olika län i Sverige. Urvalskriterier i studien var att förskolorna ska ha minst ett barn med identifierad diagnos och ett barn utan diagnos men som upplevts vara i behov av särskilt stöd utav förskollärare. Totalt deltog 20 barn med

identifierad diagnos och femtioåtta barn som var odiagnostiserade. Studiens metoder gjordes genom enkät och intervjuer som var inspirerade av fenomenografin, vilket innebär att ta del av andras olika uppfattningar. Resultatet visade på en variation av förskolläraernas pedagogiska stöd samt vilka resurser som fanns tillgängliga. Förskollärarna som benämnde att de fått handledning av andra aktörer som speciallärare och logopedier för att göra arbetet med barn i behov av särskilt stöd mer genomtänkt. Sandberg m.fl. (2009) skriver att handledning och fortbildning behövs i förskolans verksamhet till att utöka kvalitetsnivån för en inkluderande förskola. Vidare påtalas betydelsen av att förskolepersonalen får tid för reflektion och till att diskutera det gemensamma uppdraget för att tillsammans skapa en gemensam förståelse av läroplanens strävansmål för en inkluderande förskola.

4.2.5 Specialpedagogens roll och samverkan

Gäreskog och Lindqvist (2022) belyser förskolläraernas syn på specialpedagoger i sin studie "Specialpedagogens roll i förskolan - förskollärares beskrivningar av arbetsfördelning anspråk och förhandlingar". Syfte med denna studie var att utveckla kunskap om specialpedagogens roll och deras arbete i samverkan i förskolan ur ett förskolläraperspektiv. Författarna genomförde intervjuer med 15 förskollärare. I studien lyfter Gäreskog och Lindqvist (2022) att i det svenska styrdokument som ligger till grund för förskolans utbildning skrivs inte specialpedagogens roll fram varken i skollagen eller i förskolans läroplan. Däremot nämns rektorers och förskollärares ansvar kring barn i behov av särskilt stöd. Därmed finns det en stor brist på förståelse om specialpedagogens roll. Författarna lyfter yrkesgrupperna som ingår i förskolans verksamhet; rektorn, barnskötare och förskollärare och att de bör vara väl insatta i förskolans styrdokument. Studien visade att förskolläraernas syn på specialpedagoger var att de ses som handledare, observatörer och rådgivare och att detta gäller för arbetslag, verksamhet och vårdnadshavare. Vidare beskrev förskollärarna specialpedagogernas roll som ett utifrånperspektiv. Förskollärarna ser specialpedagogerna som specialiserade inom området och att det var viktigt för dem att få bekräftelse i arbetet genom deras stöd (Gäreskog & Lindqvist, 2022).

5 Teoretisk utgångspunkt

Pramling (2020) förklarar funktionen av en teori och menar att genom teorin kan vi rama in det vi vill studera och hur vi vill studera något. Våra personliga erfarenheter läggs åt sidan för att betrakta något utifrån teorin. Författaren förklarar att en teori består av olika begrepp som hjälper till för vidare tolkning utav något specifikt och att den vetenskapliga kunskapen är explicit, alltså uttalad. Vidare menar Pramling (2020) att det valda teoretiska perspektivet blir som ett verktyg i ett vetenskapligt arbete, där vi systematiserar vår kunskap för att tolka något till att det blir meningsskapande och begripligt.

Vi har valt att utgå från fenomenografi som intresserar sig för hur en uppfattning om något ser ut hos individer. Där *uppfattningar* och *tolkningar* är centrala begrepp inom fenomenografin och kan se olika ut från individ till individ och hur någon uppfattar och tolkar ett fenomen enligt Svensson och Åkerblom (2020). *Fenomen* är något som sker och kan observeras i ett sammanhang som kan urskiljas och avgränsas av olika uppfattningar, som utbildning, erfarenheter eller bakgrund som påverkar ens uppfattning om ett visst fenomen. Fenomenet för denna studie är förskollärares och barnskötarens uppfattningar och kunskaper inom ämnet

specialpedagogik i förskolans verksamhet. Hur förskollärare och barnskötare uppfattar specialpedagogiken i sitt arbete och i sin yrkesroll för barn i behov av särskilt stöd. Inom fenomenografin utförs en kartläggning för att se hur människor uppfattar ett visst fenomen eller företeelser där variationer på likheter och olikheter blir synliga (Svensson & Åkerblom, 2020). Fenomenografin kan bidra med kunskap om att människor uppfattar och urskiljer fenomen på olika sätt i vår omvärld. Variationen av uppfattningar kan vara betydande att känna till för utvecklingen av sin egen kunskap och därmed kunna förstå hur något kan utvecklas eller genomföras (Svensson & Åkerblom, 2020).

6 Metod

I detta kapitel presenteras den valda ansatser till studien. Vidare presenteras metod för datainsamling, urval och genomförandet för vår enkätundersökning. I analys och bearbetning presenterar vi hur vi har analyserat datainsamlingen och hur arbetet gått till. Vi beskriver reliabilitet och validitet samt förklarar hur generalisering och etik för studien har sett ut.

6.1 Kvantitativ och kvalitativ studie

En kvantitativ studie innebär en insamling av sifferdata till att kunna kategorisera och jämföra till att se samband som kan förklaras genom resultatet (Eriksson Barajas, Forsberg & Wengström, 2013).

Utifrån syftet att undersöka förskollärares och barnskötarens uppfattningar om sitt arbete inom specialpedagogik med fokus på barn som är i behov av särskilt stöd, har valet blivit att genomföra en enkätundersökning. I denna studie används även en kvalitativ analysmodell för analys av vår öppna fråga i enkäten. Fejes och Thornberg (2015) förklarar att kvalitativ forskning innebär insamling av orddata, det vill säga att den insamlade datan består av textform och analyseras i textform. Vidare beskriver författarna att både de kvantitativa - och kvalitativa ansatserna kan kombineras i en studie, för att ge en bredare uppfattning av resultatet.

Barmark och Djurfeldt (2020) belyser att metod väljs beroende på hur frågeställningarna ser ut, därefter väljs den mest lämpliga metoden för det som ska undersökas. Författarna förklarar att det behövs urskilja på vad kvantitativa och kvalitativa frågeställningar är. Det innebär att det behövs avgöras hur relevant metoden är utifrån frågeställningarna. De betonar att kvantitativ analysmetod innebär mängd eller storlek där gör statistiska beräkningar utifrån enkätsvaren. Vi har valt att använda en kvantitativ metod genom en enkätundersökning, för att undersöka uppfattningen om specialpedagogik hos en större mängd förskollärare och barnskötare. Vi valde att använda oss utav en enkätundersökning eftersom vi ville nå ut till fler än vad som är möjligt genom intervjuer. En webbenkät valdes i stället för pappersenkät eftersom det tar kortare tid att besvara, bearbeta och samla in svar. Med enkätundersökningen har vi möjlighet till en större generalisering, eftersom vi når ut till fler verksamma förskollärare och barnskötare på spridda platser i Sverige. Barmark och Djurfeldt (2020) förklarar att personer som deltar i en enkätundersökning kallas för respondenter och att frågor ställs på samma sätt till varje respondent där svarsalternativen är identiska. Därmed blir respondenternas svar jämförbara och författarna menar att en enkätundersökning är helt standardiserad. Eftersom enkäten inte centreras till specifik stad eller område innebär det inte bara en bredare generalisering utan även att anonymiteten stärks. Om intervju skulle ha

använts som metod skulle vi enbart intervjuat cirka nio personer, vilket inte kan resultera i en likvärdig generalisering som utförd enkät med 300 respondenter.

6.2 Metod för datainsamling

Enkäten har skapats genom ett Google docs formulär och bestod av 14 slutna frågor och en öppen fråga. Barmark och Djurfeldt (2020) lyfter fram neutrala alternativ och de förklarar vikten av att ha jämnt antal alternativ i en enkätundersökning. Ett udda antal svarsalternativ kan resultera till att ett mittenalternativ formuleras som ökar risken till att respondenterna väljer just det som svarsalternativ. Genom att erbjuda respondenterna ett jämnt antal svarsalternativ kan vi få en större spridning i svaren. Vi har därför valt att ha högst fyra svarsalternativ och respondenterna erbjöds välja mellan två och fyra relevanta svarsalternativ som är formulerade för att passa till både förskollärare och barnskötare. Enkäten innehåller även en avslutande fråga, som är en öppen fråga. Barmark och Djurfeldt (2020) betonar vikten med avslutande öppna frågor i enkätundersökningar vilket ger respondenterna möjlighet att formulera ytterligare uppfattningar om sitt arbete och sin yrkesroll. Författarna belyser att en öppen fråga kan ge värdefull information av respondenterna för studien vid analysen av enkätundersökningen.

Sammanställningen av antal personer som deltagit i undersökningen kan ge utslag på att flera har valt samma svar vid svarsalternativen eller en stor blandning av olika svar. Vid analys av hur enkätfrågorna har blivit besvarade kunde vi genom statistik ställa upp och illustrera kategorier samt resultat som kan visa likheter och skillnader enligt Barmark och Djurfeldt (2020). Där förskollärares och barnskötarens uppfattningar i relation till specialpedagogik i förskolans verksamhet kan synliggöras.

För att få enkäten besvarad informerades respondenterna om en realistisk uppskattning på hur lång tid det tar att besvara frågorna. Våra tidigare verksamhetsförlagda förskolor och andra förskolor fick informationsbrev med länk och QR-kod. Övriga respondenter fick ta del av länk med beskrivning av studiens syfte, genom publicering i sociala medier. En beskrivning av enkätens syfte skrevs tydligt fram för att generera större deltagande (Barmark & Djurfeldt, 2020).

6.3 Urval

Totalt deltog 321 respondenter i enkätundersökningen. 216 var förskollärare och 105 var barnskötare. Vi har fått 42 bortfall i enkätundersökningen eftersom dessa inte besvarades fullständigt. Med detta menar vi att respondenterna antingen inte var färdigutbildade eller att svaren inte var tolkningsbara. Antal respondenter beräknat efter bortfall blir totalt 279 respondenter.

Informationsbrevet med länken och QR-koden till enkäten skickades direkt ut till totalt fem förskolor och vår uppskattning är att enkäten har nått ut till totalt 73 antal respondenter i förskolorna. Resterande utav våra respondenter tog del av enkäten genom publicering i olika forum på Facebook som riktar sig mot förskolan. Vi har publicerat enkätlänken i grupper på Facebook där personer med yrkesrollerna förskollärare och barnskötare finns. Vi tror att majoriteten utav våra respondenter kommer från dessa olika Facebookforum. Det är således betydligt svårare att uppskatta antal respondenter på ett liknande sätt som vi kunde göra med

utskicket som gjordes direkt till förskolorna. Publiceringen på Facebook har möjliggjort att vi har kunnat nå ut till många respondenter som har delat med sig av sina uppfattningar när det gäller det specialpedagogiska uppdraget. Med det stora antalet respondenter i enkätundersökningen har vi kunnat ta del av ett flertal förskollärares och barnskötarens uppfattningar. Kriterier för urval var att respondenterna skulle vara endast verksamma och utbildade förskollärare och barnskötare.

6.4 Genomförande

Enkäten (bil.1) utformades utifrån studiens syfte och frågeställningar och riktades till verksamma förskollärare och barnskötare. Svartalternativen i enkäten visar olika uppfattningar som utgör olika variabler, där vi fått en mer omfattande fördelning av resultat (Barmark & Djurfeldt, 2020). Enkätfrågorna byggde på varandra där variablerna hjälpte till att se samband mellan respondenternas individuella svar, vilket bidrog med att vi kunde uppfatta samt identifiera olika faktorer som påverkar arbetet med specialpedagogik.

Enkäten skapades i programmet Google docs, där vi valde att sätta in frågorna på en och samma sida. Frågorna var uppdelade under fem olika rubriker; 1) Bakgrundsfrågor - Din profession, 2) Resurser och förutsättningar i din yrkesroll, 3) Förskolans kvalitet, 4) Yrkesroll och 5) Öppen fråga. Rubriker hjälpte respondenterna att förstå den röda tråden samt innebörden om frågornas utformning (Barmark & Djurfeldt, 2020). Informationsbrevet till enkäten innehöll både länk och en QR-kod för en enkel åtkomst till enkäten.

Innan vi skickade ut enkäten valde vi att göra en pilotstudie. Barmark och Djurfeldt (2020) belyser vikten med en pilotstudie. En förskollärare och en barnskötare har besvarat enkäten för att sedan ge synpunkter på vad de tyckte om enkätens utformning, hur lång tid det tog samt om något saknades. Piloternas respons för enkätens utformning och innehåll var att de tyckte att frågorna var kortfattade, lätta att förstå och bra formulerade. De gav även respons om att enkäten kunde besvaras med en marginal på fem till tio minuter. I samband med utskickat informerades vi om uppskattad tid för besvarande av enkäten. När pilotstudien var genomförd skickades enkäten ut till våra tidigare verksamhetsförlagda utbildningsplatser, andra förskolor och på sociala webbforum på Facebook.

6.5 Analys och bearbetning

Dahlgren och Johansson (2015) beskriver den fenomenografiska analysmodellen som består av sju steg och eftersom vår valda teori är fenomenografi använder vi oss utav analysmodellen för databearbetning. Den fenomenografiska analysmodellen används vid kvalitativa studier. Vi har tidigare skrivit att studien är kvantitativ men eftersom den sista frågan i enkäten var en öppen fråga har vi tillämpat den fenomenografiska analysmodellen.

Steg 1: **Att bekanta sig med materialet**

Vi har läst varje enkät enskilt för att kunna analysera vilka som är fullständigt besvarade. De icke fullständigt svarade blev vårt bortfall.

Steg 2: **Kondensering**

Efter att vi hade läst varje enkät, lästes och sorterades varje respondents svar på den sista frågan som var en öppen fråga. Denna sortering gjordes i ett dokument där en tabell skapades för att på ett enklare sätt kunna lägga in svaren för varje fråga och sortera dem.

Steg 3: Jämförelse

I detta steg sker en jämförelse mellan respondenternas svar, för att finna likheter och skillnader. Efter att vi sorterade vår data jämfördes även respondenternas valda svarsalternativ utifrån yrkesroll (förskollärare och barnskötare) samt vilket år de blev färdigutbildade.

Steg 4: Gruppering

I detta steg grupperas skillnaderna samt likheterna som vi har funnit i den insamlade datan. Eftersom vårt urval består av förskollärare och barnskötare har grupperingen bildats automatiskt utifrån yrkesrollerna.

Steg 5: Kategorisering

Efter att vi grupperade svaren från respondenterna kategoriserades förskollärarnas svar i en tabell och barnskötarnas svar i en annan tabell. Detta för att enklare kunna se och analysera hur exempelvis förskollärarna valde att besvara på en och samma fråga. Denna typ av kategorisering gjordes på varje fråga vilket gav oss en tydligare bild av uppfattningarna inom en målgrupp. På den sista frågan i enkäten som var en öppen fråga skedde kategoriseringen på ett annat sätt. Respondenternas svar delades upp under olika kategorier som exempelvis mer kunskap, planeringstid, mindre barngrupper och tid. Dessa kategorier valde vi att färgmarkera för att enklare kunna räkna ihop de olika behoven som respondenternas uppfattningar visade.

Steg 6: Namnge kategorier

I samband med kategoriseringen skapades rubriker som stämde till flera respondenternas individuella svar.

Steg 7: Kontrastiv fas

Respondenternas svar på den sista frågan har belyst deras olika uppfattningar när det gäller yrkesrollen och arbetet i relation till det specialpedagogiska arbetet.

6.6 Reliabilitet

Metodvalet för denna studie är en enkätundersökning. Barmark och Djurfeldt (2020) definierar att när samma frågor ställs till respondenterna vid flera tillfällen och samma svar ges vid dessa tillfällen, visar resultatet av mätningen på en hög reliabilitet. Barmark och Djurfeldt (2020) lyfter också brister i reliabiliteten, när frågor och svar kan vara otydliga för respondenterna att förstå eller att svarsalternativen är otydliga. Reliabiliteten påverkas av analysen av frågorna som ställs i en enkät och hur de olika svaren som finns tillgängliga kan tolkas och förstås. Barmark och Djurfeldt (2020) belyser vikten av att analysera det valda mätverktyget för studien, där frågor tydligt formulerats till att respondenterna kan tolka och förstå frågorna för att kunna besvara enkäten. Det är av stor vikt att frågorna i enkäten är ställda utifrån studiens syfte och därmed att syftets frågeställningar kan bli besvarade.

6.7 Validitet

Enligt Eriksson Barajas, Forsberg och Wengström (2013) handlar validitet om metodens funktion och dess användning för att undersöka studiens syfte och frågeställningar. Vårt syfte för studien är att undersöka förskollärares och barnskötarens uppfattningar om sitt arbete och sin yrkesroll i det specialpedagogiska uppdraget, med fokus på barn som är i behov av särskilt stöd i förskolans verksamhet. För att kunna uppnå en hög validitet med enkätundersökningen har vi anpassat och utformat den utifrån studiens syfte, nyckelord samt tidigare forskning som har rört närområden till vårt forskningsområde.

6.8 Generalisering

Enligt Eriksson m.fl. (2013) kan generalisering ske av studiens resultat om studiens mätmetod ha uppnått en god reliabilitet och validitet. Denna studie utgår ifrån två yrkesgrupper, förskollärare och barnskötare, studien är begränsad till en mindre del av befolkningen. Detta innebär att det inte kan dras slutsatser och generalisera om studien skulle utföras med en annan grupp eller med bara ena yrkesgruppen (Barmark & Djurfeldt, 2020).

6.9 Etik för studien

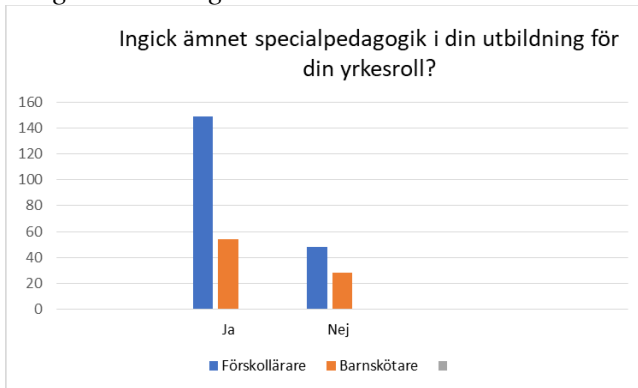
Barmark och Djurfeldt (2020) lyfter de etiska överväganden som måste förekomma och följa med genom en forskningsstudie. De menar att genom informationsbrevet kan respondenterna samtycka genom sitt deltagande av att besvara enkäten. Med hjälp av informationsbrev har syftet och de etiska principerna för studien presenterats. Enligt Vetenskapsrådet (2017) finns det etiska krav för forskningsstudier, detta innefattar informationskrav, samtyckeskrav, konfidentialitetskrav och nyttjandekrav. Vi har med vårt informationsbrev informerat vad studien handlar om och varför respondenternas svar är viktiga. Genom att besvara enkäten ger respondenterna ett automatiskt samtycke till medverkandet. Konfidentialitetskravet innebär att ingen kränkning av respondenterna ska kunna ske, inga känsliga uppgifter ska kunna delges. Nyttjandekravet innebär att den information som respondenterna delger oss kommer endast att användas för studien. Varje respondent är anonym och enskilda svar kan inte kopplas till en enskild respondent.

7 Resultat

I detta kapitel redovisas respondenternas svar genom en uppdelning av yrkesrollerna, förskollärare och barnskötare. Deras svar redovisas gemensamt utifrån yrkesgrupp genom stapeldiagram med beskrivning av frågan och svarsalternativ. Blå stapel står för förskollärare och orange för barnskötare. I beskrivningen av stapeldiagrammen har vi valt att benämna förskollärare med bokstaven (**F**) och barnskötare med bokstaven (**B**). Enkätens första frågor bestod av bakgrundsfrågor för att få svar om respondenternas yrkesroll, antalet verksamma år och om anställningen är vid kommunal eller privat förskola.

Efter beräknat bortfall består våra respondenter av 197 förskollärare och 82 barnskötare som har utbildat sig mellan år 1981 och 2022, 155 **F** och 64 **B** arbetar kommunalt och 42 **F** och 18 **B** arbetar i privat förskola. Nedan presenteras diagram från fråga 4 till fråga 15.

Diagram 1. Fråga 4

På fråga 4 besvarade respondenterna om ämnet specialpedagogik ingick i deras utbildning för deras yrkesroll. 149 **F** och 54 **B** svarade *Ja*. 54 **F** och 28 **B** svarade *Nej*.

Diagram 2. Fråga 5

På fråga 5 besvarade respondenterna om de fått tillgång till fortbildning inom specialpedagogik för utökande av kunskap. 100 **F** och 30 **B** svarade *Ja*. 97 **F** och 52 **B** svarade *Nej*.

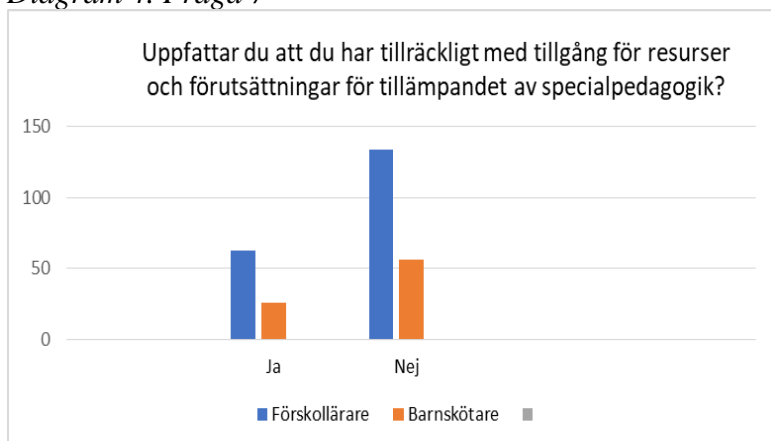
Diagram 3. Fråga 6

På fråga 6 besvarade respondenterna om de känner att de har tillräckligt med kunskap om ämnet specialpedagogik. 23 **F** och 11 **B** svarade *Tillräckligt*, 70 **F** och 30 **B** svarade *Ganska tillräckligt*, 84 **F** och 33 **B** svarade *Inte så tillräckligt* och 20 **F** och 8 **B** svarade *Inte tillräckligt* med kunskap om specialpedagogik.

Resultatet för *diagram 1, 2 och 3* kan ses som en gemensam samling om förskollärarnas och barnskötarnas kunskap idag kopplat till om de fått utbildning, fortbildning och om de har tillräckligt med kunskap idag. Resultatet visar att de flesta har fått en utbildning eller fortbildning samtidigt som det visar i *diagram 3* att de flesta känner att de inte har tillräckligt med kunskap om specialpedagogiken.

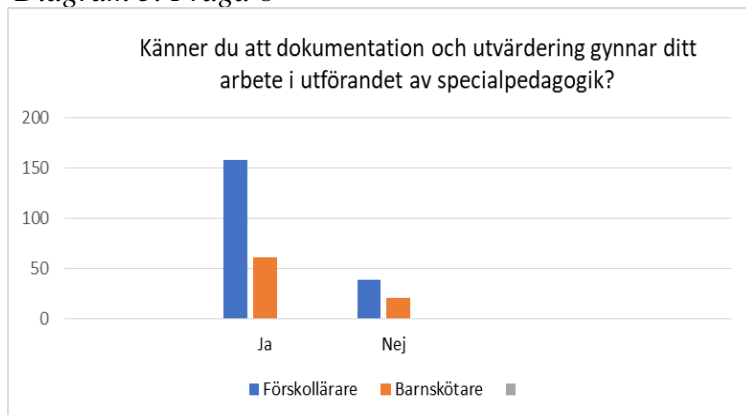
Diagram 4. Fråga 7

På fråga 7 besvarade respondenterna om hur de uppfattar tillgångar för resurser och förutsättning för tillämpandet av specialpedagogik. 63 **F** och 26 **B** svarade att de *Ja* till tillräckligt med resurser och förutsättningar. 134 **F** och 56 **B** svarade *Nej* till tillräckligt med resurser och förutsättningar för tillämpandet av specialpedagogik.

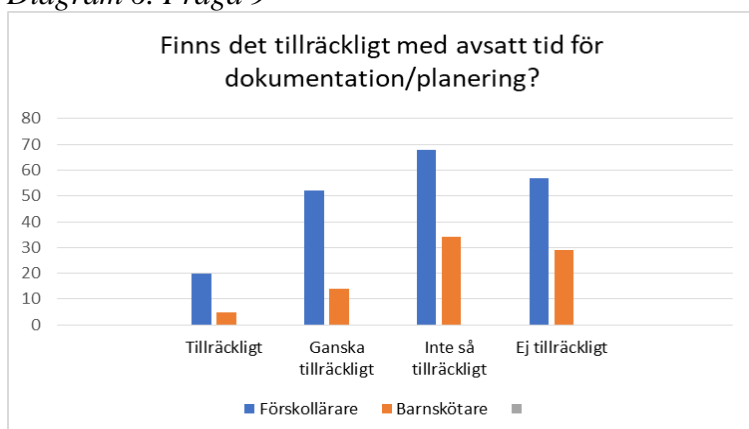
Resultatet för *diagram 4*, visar att de flesta respondenter har svarat *Nej* i båda yrkeskategorierna. Att tillgången till resurser och förutsättningar för specialpedagogik inte är tillräckliga. Av resultatet ovan från *diagram 3*, visade det att mer kunskap behövs i förskolans praktik.

Diagram 5. Fråga 8

På fråga 8 fick respondenterna besvara på om de tyckte att dokumentation och utvärdering gynnar deras arbete inom specialpedagogik. 158 **F** och 61 **B** svarade *Ja* och 61 **F** och 21 **B** svarade *Nej*.

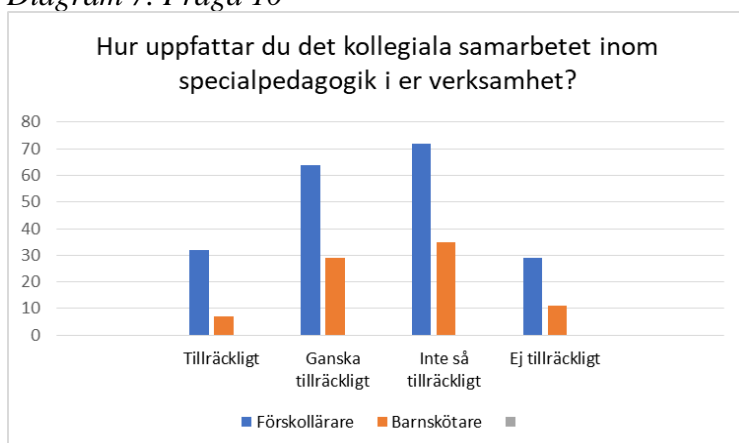
Diagram 6. Fråga 9

På fråga 9 fick respondenterna besvara om de tyckte att det finns tillräckligt med avsatt tid för dokumentation och planering. 20 **F** och 5 **B** svarade *Tillräckligt* med tid. 52 **F** och 44 **B** svarade *Ganska tillräckligt* med tid. 68 **F** och 34 **B** svarade *Inte så tillräckligt* med tid. 57 **F** och 29 **B** svarade *Ej tillräckligt*.

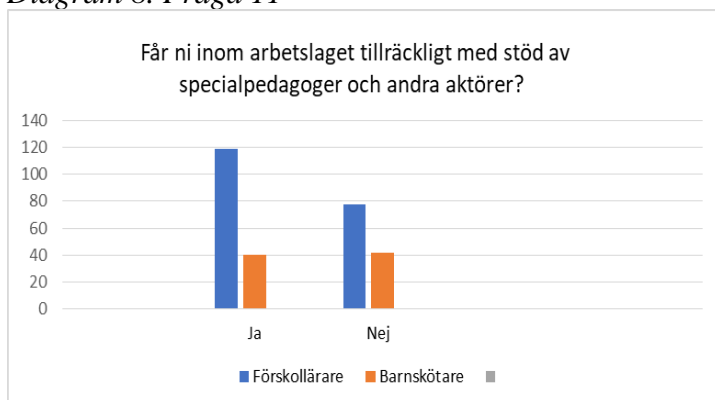
Resultaten för *diagram 5* visar på att majoriteten av förskollärare och barnskötare känner att dokumentationen och utvärdering gynnar deras arbete. Samtidigt som *diagram 6* visar att en stor andel av respondenternas svar att tiden inte är tillräcklig för arbetet med dokumentation och planering.

Diagram 7. Fråga 10

På fråga 10 besvarade respondenterna på hur de uppfattar det kollegiala samarbetet inom specialpedagogik i deras verksamhet. 32 **F** och 7 **B** svarade *Tillräckligt*, 64 **F** och 29 **B** svarade *Ganska tillräckligt*, 72 **F** och 35 **B** svarade *Inte så tillräckligt* och 29 **F** och 11 **B** svarade *Ej tillräckligt*.

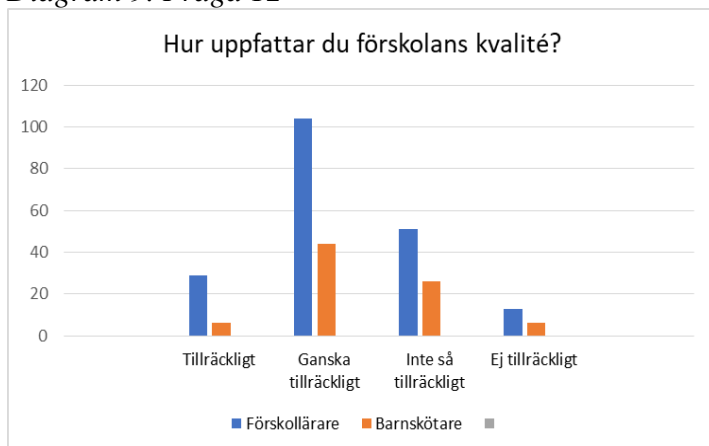
Diagram 8. Fråga 11

På fråga 11 besvarade respondenterna om de inom arbetslaget får tillräckligt med stöd från specialpedagoger och andra aktörer. 119 **F** och 40 **B** svarade *Ja*. 78 **F** och 42 **B** svarade *Nej*.

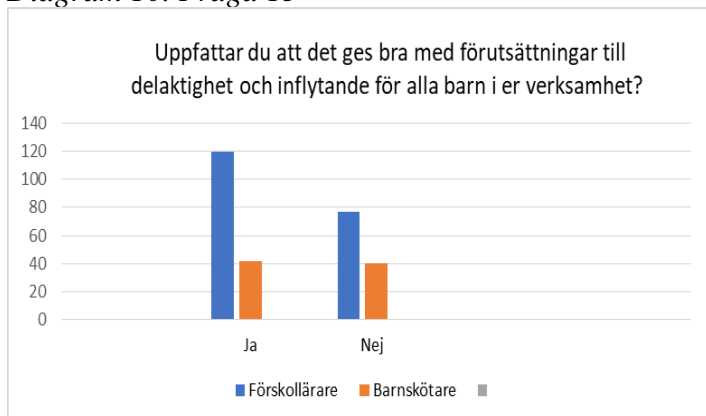
Resultatet för *diagram 7* visar det kollegiala samarbetet på en ganska lika fördelning mellan *Ganska tillräckligt* och *Inte så tillräckligt* var mest besvarade hos båda yrkesrollerna. Resultatet för *diagram 8* visar att stödet från specialpedagoger och andra aktörer är ganska tillräckligt hos förskollärarna samtidigt skiljer det sig med endast två svar bland barnskötarnas svar.

Diagram 9. Fråga 12

På fråga 12 besvarade respondenterna på hur de uppfattar förskolans kvalitet. 29 **F** och 6 **B** svarade *Tillräckligt*, 104 **F** och 44 **B** svarade *Ganska tillräckligt*, 51 **F** och 26 **B** svarade *Inte så tillräckligt* och 13 **F** och 6 **B** svarade *Ej tillräckligt*.

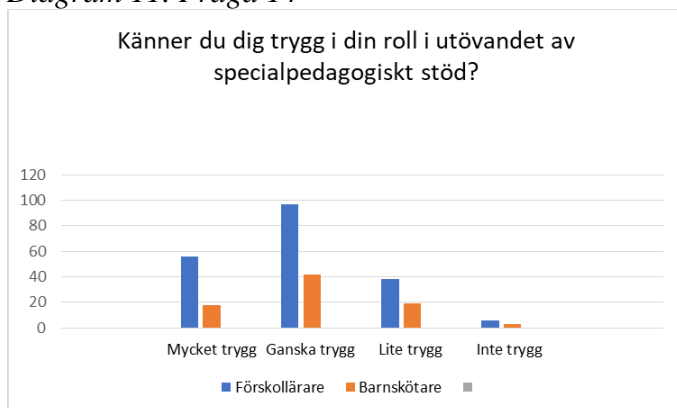
Diagram 10. Fråga 13

På fråga 13 besvarade respondenterna på om de uppfattar att det ges bra förutsättningar till delaktighet och inflytande för alla barnen på förskolan. 120 **F** och 42 **B** svarade *Ja*. 77 **F** och 40 **B** svarade *Nej*.

Resultatet för *diagram 9*, visar ett högt besvarande på *Ganska tillräckligt* för båda yrkesrollerna om deras uppfattningar om förskolans kvalitet. I resultatet för *diagram 10* svarade båda yrkesrollerna mest *Ja* i deras uppfattning om bra förutsättningar för barns delaktighet och inflytande. Barnskötarnas svar skiljer sig endast med två antal svar mellan *Nej* och *Ja* svaren och förskollärarnas svar skiljer sig med 45 antal svar. Vilket visar en ganska jämlig fördelning mellan svaren hos båda yrkesrollerna.

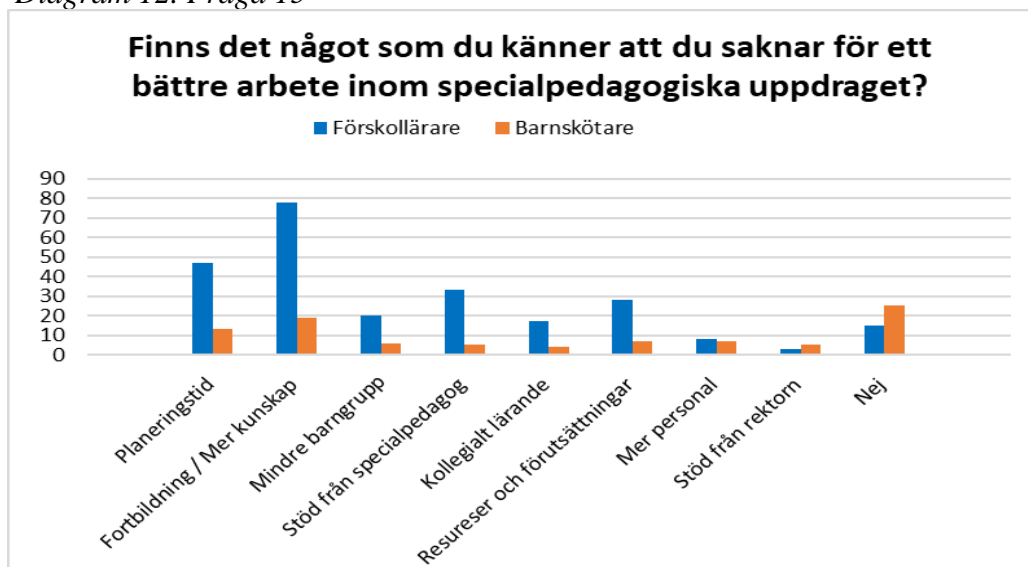
Diagram 11. Fråga 14

På fråga 14 besvarade respondenterna på om de känner sig trygga i sin roll i utövandet av specialpedagogiskt stöd. 56 **F** och 18 **B** svarade *Mycket trygg*, 97 **F** och 42 **B** svarade att de kände sig *Ganska trygg*. 38 **F** och 18 **B** svarade att de känner sig *Lite trygg* och 6 **F** och 3 **B** svarade *Inte trygg* i sitt utövande med specialpedagogiskt stöd.

Resultatet för *diagram 11* visar på att de flesta känner sig *Ganska trygga* och *Mycket trygga* i deras utövande av specialpedagogiskt stöd. Samtidigt visar det att totalt 66 respondenter känner sig *Lite trygga* och *Inte trygga* alls.

Diagram 12. Fråga 15

På fråga 15 delgav respondenterna vad de kände saknades för ett bättre arbete med specialpedagogik. Svaren bestod allt från ett ord till flera meningar som beskrev många behov för ett bättre arbete. 47 **F** och 13 **B** svarade *Planeringstid*, 78 **F** och 19 **B** svarade *Fortbildning / mer kunskap*, 20 **F** och 6 **B** svarade *Mindre barngrupp*, 33 **F** och 5 **B** svarade *Stöd från specialpedagog*, 17 **F** och 4 **B** svarade *Kollegialt lärande*, 28 **F** och 7 **B** svarade *Resurser och förutsättningar*, 8 **F** och 7 **B** svarade *Mer personal*, 3 **F** och 5 **B** svarade *Stöd från rektor*, 15 **F** och 25 **B** svarade *Nej*.

Resultatet för *diagram 12* står för den öppna frågan i enkätundersökningen. I den öppna frågan har respondenterna fått utrymme till att uttrycka sina individuella uppfattningar om yrkesrollen och arbetet i förskolan. För att tydliggöra deras svar har vi skapat diagrammet med rubriker som skapats utifrån de olika kategorier som identifierades bland svaren. Nedan beskrivs kategorierna i kombination med citat från respondenter.

Planeringstid

Många av våra respondenter uttryckte att de saknade tid för planering och dokumentation till att kunna arbeta med det specialpedagogiska uppdraget. Vi har valt att använda ett citat från en **F** respondent som har uttryckt att det behövs mer tid för dokumentation och planering.

[...] mer tid. Den tid vi har avsatt till planering av undervisning, reflektion, analys, sammanställning av observationer, kollegialt lärande. inläsning av forskning och nya rön m.m. med utgångspunkt kring specialpedagogik är alltför snålt tilltagen. Har kollegor som arbetar hemma på helger, kvällar och morgnar för att hinna med det de ej hann förra veckan. (Respondent F nr 82)

Fortbildning / Mer kunskap

Den största andelen av våra respondenter uttryckte att kunskap och fortbildning var ett stort önskemål för att bättre klara av uppdraget. Några av respondenterna som utbildade sig för mer än tio år sedan önskade att kunna få tillgång till mer kunskap om specialpedagogik.

Att specialpedagogik ska ingå i all personals utbildning (som arbetar på förskola/skola). Specialpedagogik bör ej läsas som ett ämne i sig (tillval på min tid) utan ingå i utbildningen som allt annat viktigt, även i barnskötarens utbildning då även de är en stor del av arbetslaget. Detta ser jag saknas ute på arbetsplatserna idag. [...] (Respondent F nr 51)

Kanske mer kompetensutveckling/kurser i ämnet. Var så länge sedan jag blev färdig barnskötare. (Respondent B nr 28)

Mindre barngrupp

Flertalet tyckte att barngruppens storlek var en påverkande faktor till att tid inte fanns till att kunna stötta samt skapa en delaktig och inkluderade förskola för alla barn.

Fler pedagoger i barngrupperna och mindre barngrupper skulle göra att det specialpedagogiska arbetet får mer utrymme och att vi samtidigt hinner med planerade aktiviteter, dokumentera och reflektera tillsammans med barnen varje dag. Stressen skulle minska för oss och det i sin tur gör att sjukskrivningarna skulle minska och förskolan skulle ha en hög kvalitet genom hela utbildningen i förskolan. (Respondent B nr 239)

Stöd från specialpedagog

Många respondenter uttryckte behov av specialpedagog och större tillgänglighet för specialpedagoger på förskolorna. Att kunna få tillgång till olika hjälpverktyg och nära samarbete till utbyte av kunskaper från specialpedagoger.

Att specialpedagogen behöver ha avsatt tid för att besöka förskolan, dels för att se barn men även att ge oss pedagoger tips för att underlätta mer. (Respondent F nr 202)

*Specialpedagog med fast tjänst på huset/enhet
(Respondent B nr 54)*

Kollegialt lärande

Några respondenter uttryckte sig om att det kollegiala lärandet behöver förbättras i verksamheterna och att det behövs bättre samarbete. Bland annat sades det att mer tid behövs för att kunna utbyta kunskap, idéer och tankar.

Förutsättningar för ett kollegialt lärande. Nån sitter på kunskapen och resten rådfrågar. Tid för att dela erfarenheter och tankar. (Respondent F nr 5)

Mer diskussionsforum där man utbyter idéer och tankar. (Respondent B nr 205)

Resurser och förutsättningar

Respondenter påtalade brist på resurser och förutsättningar. Dessa uppfattningar hade både barnskötare och förskollärare men det var fler förskollärare som uttryckte sig om dessa behov.

*Rätt resurser och förutsättningar vad gäller material och hjälpmedel
(Respondent F nr 4)*

*Jag saknar tillräckliga resurser och pedagogiskt material
(Respondent B nr 170)*

Mer personal

Ett fåtal respondenter påpekade att verksamheten är i behov av mer personal. Att det behövs fler för att alla barn ska ses och höras.

Mer personal, barn med extra behov tar för mycket av ens tid så de andra barnen blir osynliga. (Respondent B nr 23)

Stöd från rektorer

Ett fåtal respondenter påpekade att stödet från rektorerna behöver utökas och förbättras. Både när det gäller att ställa högre krav och för att verksamheten ska fungera.

Stöd av rektorerna i att de bör ställa som krav att de anställda ska följa uppsatta handlingsplaner/förhållningssätt osv. Det ska inte förekomma eget tyckande. Går det inte pga yttre faktorer ska andra resurser sättas in. (Respondent F nr 76)

Chefens stöd till att främja detta arbete bland alla i vårt arbetslag. Det behövs mer stöd i verksamheten för att det ska fungera. (Respondent B nr 251)

Nej

Några respondenter svarade nej, att det inte finns något som de saknar i arbetet för det specialpedagogiska uppdraget.

Nej inte just nu. Vi har ett väl fungerande samarbete med specialpedagog. (Respondent F nr 131)

Respondenternas svar på de slutna frågorna kan enkelt sammanfattas och tolkas eftersom enkäten innehöll en röd tråd, där det gick att förstå varför exempelvis en respondent svarade som den gjorde på en fråga vilket tydliggjordes utav ett svar från en tidigare fråga. Vi har kunnat analysera enkätsvaren på olika sätt, exempelvis många svarade att de inte kände sig trygga i sin yrkesroll inom specialpedagogik. Detta eftersom specialpedagogik inte ingick i deras utbildning och dessutom har de inte blivit erbjudna fortbildning i specialpedagogik. Många utav respondenterna som besvarade att de inte blivit erbjudna fortbildning har varit verksamma i över 30 år och känner att de inte har tillräckligt med kunskap i specialpedagogik. Deras uppfattningar är att de på grund av okunskap inte känner sig trygga i yrkesrollen och i arbetet när det handlar om att ge specialpedagogiskt stöd.

8 Diskussion

I metoddiskussion framställs vårt metodval för denna studie där styrkor och svagheter diskuteras utifrån våra egna uppfattningar. I resultatdiskussionen diskuteras enkätundersökningens resultat utifrån fenomenografi, tidigare forskning och litteratur.

8.1 Metoddiskussion

Att genomföra denna studie har varit utmanande men samtidigt lärorikt. Vårt metodval, en enkätundersökning, anser vi har varit det mest lämpliga utifrån studiens syfte. En utmaning var att formulera enkätfrågorna så att de byggde på varandra samtidigt som det skulle generera svar med olika uppfattningar. En styrka för studien var att vi gjorde en pilotstudie, de som besvarade frågorna i pilotstudien verifierade att frågorna var bra, lätta att tolka och besvara. En annan styrka har varit det stora antalet respondenter som har inneburit möjligheter till att kunna dra slutsatser utifrån både de slutna frågorna och den öppna frågan. Fördelen med en webbenkät har varit att vi på ett enkelt och smidigt sätt kunnat nå ut till fler respondenter samtidigt (Barmark & Djurfeldt, 2020).

Svaghet för vår enkätundersökning har varit att yrkesrollerna inte blev jämnt i antalet respondenter. En jämnare fördelning mellan förskollärare och barnskötare i antalet respondenter, hade förenklat avläsningen av diagrammen. I vår studie har vi valt att skapa två kategorier, förskollärare och barnskötare. I samband med det har flera kategorier skapats utifrån våra enkätfrågor och svarsalternativ. Enligt Barmark och Djurfelt (2020) bör en jämlik fördelning mellan kategorierna ske för att kunna uppskatta något på ett tydligare sätt.

8.2 Resultatdiskussion

Kunskap och fortbildning i specialpedagogik

Fenomenografi ligger till grund för resultatdiskussionen och begreppet *uppfattningar* samt *tolkningar* används till att kunna se *likheter* och *skillnader* bland respondenternas svar. Våra tolkningar görs i kombination mellan de slutna frågorna och den öppna frågan till att kunna se likheter och skillnader bland deras enkätsvar. I den öppna frågan har olika kategorier skapats utifrån deras önskade behov inom specialpedagogik, vilket vi skriver fram nedan i

resultatdiskussionen. Däremot i *diagram 12* var det 15 **F** och 25 **B** som svarade nej. Deras nej-svar *tolkar* vi som att de inte saknar något med arbetet inom specialpedagogik.

Litty och Hatch (2006) lyfter specialpedagogikens behov i förskolan och att det behövs mer kunskap redan i förskolan för att alla barn ska kunna lyckas i sin utbildning. Genom resultatet för *diagram 1* och *2* kan vi se samt *tolka likheter* hos båda yrkesrollerna i deras svar. Diagrammen visar att respondenter har haft specialpedagogik i sin utbildning samt blivit erbjudna till fortbildning, samtidigt som *diagram 3* visar att det finns behov av mer kunskap och att kompetensen behöver utvecklas. I den öppna frågan i *diagram 12* kan vi se att 78 **F** och 19 **B** har besvarat att de har ett önskat behov av fortbildning i specialpedagogik.

Swärd (2022) belyser vikten av kompetent personal i förskolans verksamhet till att kunna tillgodose varje enskilt barn en god utbildning. Där kunskap i specialpedagogik är en viktig förutsättning att ha tillgång till. Litty och Hatch (2006) lyfter bristen på kunskap, strategier och metoder bland de verksamma i förskolan, vilket innebär att barn i behov av särskilt stöd, inte får stöd och anpassning utefter deras individuella behov. För att kunna ge stöd till varje enskilt barn inklusive barn i behov av särskilt stöd, behövs det goda förutsättningar till specialpedagogiska insatser. I *diagram 1* har 48 **F** svarat att specialpedagogik inte ingått i utbildningen och i *diagram 2* har 97 **F** svarat att de inte blivit erbjudna någon fortbildning i specialpedagogik. Detta visar ett samband som innebär att många respondenter inte fått tillräckligt med kunskaper och/eller fortbildning i ämnet specialpedagogik. I “läroplanen för förskolan” (Lpfö18, 2018) står det att förskollärare har ansvar för undervisningen i förskolan. För att kunna erbjuda barnen en likvärdig utbildning för alla barn i förskolan, behöver förskollärarna även ha kompetens inom specialpedagogik för att inkludera barn som är i behov av särskilt stöd.

Resurser, förutsättningar och planeringstid

Resultatet för *diagram 4* visar att de flesta i båda yrkesrollerna tyckte att resurser och förutsättningar inte var tillräckliga inom specialpedagogik. I den öppna frågan i *diagram 12* visar det att 28 **F** och 7 **B** har besvarat att det behövs mer resurser och förutsättningar för specialpedagogik. I Skolinspektionens rapport (2017) betonas det att barn som är i behov av särskilt stöd inte får det stöd de behöver och som de har rätt till. Vidare förklaras att brister i förutsättningar ger en direkt påverkan hos personalen och deras möjligheter att kunna utföra arbetet på ett professionellt sätt när det gäller särskilt stöd. Enligt “läroplanen för förskolan” (Lpfö18, 2018) ska hänsyn tas till barns olika förutsättningar samt behov och därefter anpassas till alla barn i förskolan.

Eriksson (2021) betonar att tid för planering och dokumentation riskerar att begränsa stödet till barnen i förskolan om tiden inte är tillräcklig för de verksamma i förskolan att planera och utveckla sin verksamhet. Resultatet för *diagram 5* och *6* visar *likheter* bland båda yrkesrollernas svar att dokumentationen gynnar deras arbete samtidigt som de anser att tiden inte räcker till. Detta kan relateras till 47 **F** och 13 **B** utav våra respondenter som har svarat på fråga 15 som redovisas i *diagram 12*, att det behövs mer tid för planering. Vidare belyser Sandberg m.fl (2009) i deras studie att det behövs tid hos de verksamma för att få sätta sig ner och reflektera för skapandet av förståelse och strategier för att möjliggöra en inkluderande förskola för alla barn. Detta är särskilt centralt för att kunna avgöra eller identifiera om barn behöver specifikt - och/eller generellt stöd samt när, var och hur det behövs (Björck – Åkesson, 2021). Detta kan relateras till *diagram 3*, där respondenterna angav hur de uppfattar

sin kunskap i specialpedagogik. Om kompetens finns bland verksamma men att tillräckligt med tid inte finns avsatt för att kunna reflektera och planera, kan det påverka vilket stöd som bör omsättas, om barn behöver specifikt – och/eller generellt stöd.

Kollegialt samarbete, rektorns- och specialpedagogernas stöd

Resultatet för *diagram 7* visade att de flesta kände att det kollegiala samarbetet inom specialpedagogik inte var så tillräckligt. *Diagram 12* visar att 17 **F** och 5 **B** har besvarat att de har ett önskat behov av kollegialt lärande i förskolans verksamhet. Swärd och Westman Andersson (2022) lyfter att personalen bör få god tid till att kunna reflektera samt analysera arbetet tillsammans och deras förhållningssätt. Gibbie m.fl. (2012) belyser i deras studie att samarbetet och utbyte av kunskaper mellan de verksamma inom förskolan hjälpte till att på ett effektivt sätt bygga upp varandras kunskaper om strategier och hantering för deras lärande i förskolan. *Diagram 8* visar att många av våra respondenter får tillräckligt med stöd av specialpedagoger och andra aktörer inom arbetet med specialpedagogik. Däremot visar *diagram 12* att 33 **F** och 5 **B** önskar mer stöd från specialpedagoger. Sandberg m.fl. (2009) förklarar att handledning och stöd från specialpedagoger och andra aktörer gynnade förskollärarens arbete med barn i behov av särskilt stöd. Detta visar vikten av att specialpedagogernas stöttning för alla verksamma inom förskolan är betydelsefull för de som inte har tillräckligt med kompetens inom området.

Lindgren och Johansson (2022) belyser att specialpedagogernas stöd är av stor vikt för personalen att få handledning och tillgång till andra verktyg i arbetet med specialpedagogik. *Diagram 12* visar att 3 **F** och 5 **B** önskade mer stöd från rektorn. Göreskog och Lindqvist (2022) belyser att rektorns roll i förskolans verksamhet är viktig eftersom rektorn leder det pedagogiska arbetet och bör se till att goda förutsättningar skapas. Däremot bedömer Skolinspektionen (2017) i sin rapport att rektorer behöver i högre grad tydliggöra uppdraget och att personal får möjligheter samt förutsättningar till att utföra uppdraget. Förutsättningar i förskolan kan innebära att anställa mer personal vilket 8 **F** och 7 **B** önskade som behov som visas i *diagram 12*. Vidare förklarar Göreskog och Lindqvist (2022) att bristen på utbildade förskollärare kan påverka förskolans kvalitet. Författarna förklarar även att personaltäteten samt kompetensutveckling är väsentlig för barns utveckling och lärande. Sandberg (2021) förklarar att specialpedagogik i förskolan handlar om att kunna identifiera vad förskolan kan bidra med för att kunna ge alla barn en god start i livet.

Kvalité, barnens delaktighet och personalens trygghet

Vidare förklarar Swärd och Westman Andersson (2022) att personalens kompetens och förhållningssätt är betydelsefullt för att uppnå en god förskolekvalité. Det är väsentligt att kunskapssynen är gemensam, att personalens förhållningssätt skapar en inkluderande lärmiljö där de visar förståelse för varandras uppdrag och ansvarsområde i förskolan. Detta kan tolkas för resultatet från *diagram 9* där flesta utav respondenterna uppfattar förskolans kvalitet som ganska tillräckligt. Persson (2015) förklarar att kvalitén i förskolan handlar om att varje barn ska erbjudas både lärande och utveckling i sin utbildning och att skapandet av en god kvalitet i förskolan ingår i förskolans uppdrag. För att förskolan ska kunna uppnå en god kvalitet krävs det utav förskolorna och personalen att skapa en inkluderande förskola som består av en god miljö för alla barn (Björck - Åkesson, 2021). Skolinspektionen (2017) belyser vikten av att ta hänsyn till olika möten och situationer med

människor och olika miljöer som kan uppstå hos det individuella barnet. Vidare förklaras det att personalens gemensamma förhållningssätt är en betydande faktor för att kunna utforma utbildningen i förskolan utefter varje barns behov och förutsättningar.

Resultat från *diagram 10* visar att de flesta utav respondenterna har goda förutsättningar till att skapa delaktighet för alla barn. Samtidigt visar *diagram 12* att 20 **F** och 6 **B** önskade mindre barngrupper. Detta kan *tolkas* både som *skillnader* och *likheter* eftersom det samtidigt är många som svarat nej, att det inte ges goda förutsättningar för delaktighet. Begreppet delaktighet kan definieras på olika sätt skriver Eriksson (2021) och att delaktighet innebär att ge alla barn möjlighet till att bli sedda och hörda samt att de själva upplever det. Som tidigare nämnt är det betydande att personalen i förskolan får tillräckligt med tid för reflektion, att exempelvis kunna *tolka* vad delaktighet innebär för att arbetet utförs på ett likvärdigt sätt. Genom det kan personalen få möjlighet till att bättre kunna närma sig barnen och erbjuda dem både delaktighet samt inflytande i förskolans vardag.

Vid analys av varje enskilt svar i enkäten har vi uppmärksammat att sammanlagt 66 respondenter svarat att de känner sig *lite trygga* och *inte trygga* i *diagram 11* och att de inte har fått erbjudande om fortbildning. Gibbie m.fl. (2012) skriver att erfarna och utbildade i förskolans verksamhet behöver mer fortbildning för att kunna utveckla sina kunskaper och strategier i arbetet i förskolans verksamhet. Detta kan relateras till det som Swärd (2022) skriver om att kompetensen är avgörande för hur mycket som klaras av i utövandet av specialpedagogik i förskolan. Det kan tolkas som att tryggheten ligger i hur mycket kompetens personalen har.

Studiens frågeställningar har besvarats

Genom denna studie har våra frågeställningar blivit besvarade med hjälp av enkätens utformning. Genom vår första frågeställning, *hur uppfattar förskollärare och barnskötare sitt specialpedagogiska uppdrag i förskolan*, har vi kunnat göra tolkningar att det finns olika uppfattningar hur det specialpedagogiska arbetet ska bedrivas i förskolan. En slutsats vi har kunnat dra utifrån respondenternas svar är att det finns en osäkerhet bland många verksamma förskollärare och barnskötare där tryggheten uppfattas hos många som bristfällig. Vilket kan ligga till grund i att det brister i att många upplever att de ej fått fortbildning. Vår andra frågeställning är, *hur uppfattas tillgången av resurser och stöd för tillämpandet av specialpedagogik inom förskolans verksamhet*. Vår tolkning baseras utifrån enkätsvaren, där många respondenter inte fått tillräckligt med resurser och förutsättningar i specialpedagogik. Utifrån svaren på den öppna frågan har vi kunnat få en större inblick om respondenternas uppfattningar. Deras uppfattningar visar på önskade behov som har med bristande resurser att göra. Vår tolkning är att deras uppfattningar för det specialpedagogiska uppdraget och yrkesrollen baseras på hur tillgången för resurser och förutsättningar ser ut i verksamheten. Därmed besvaras även den tredje frågeställningen, *hur uppfattar förskollärare och barnskötare sin egen yrkesroll gällande specialpedagogik i verksamheten*.

Genom studien kan denna fråga besvaras genom att respondenternas uppfattningar visar att det finns en trygghet hos vissa men inte hos alla. Yrkesrollen i utövandet av specialpedagogik påverkas av verksamhetens resurser, förutsättningar, kompetenser, kunskaper och stöd hos andra aktörer vilket kan tolkas som att tryggheten också påverkas.

9 Slutdiskussion

Vårt syfte med studien var att undersöka förskollärares och barnskötares uppfattningar om sin yrkesroll och deras arbete och i det specialpedagogiska uppdraget. Genom enkätundersökningen har vi kunnat närma oss förskollärares och barnskötares uppfattningar inom specialpedagogik. Enkätundersökning har varit avgörande för att uppnå syftet och besvara frågeställningarna i studien. Med enkäten nåddes många respondenter som gav oss möjlighet att få ta del av olika uppfattningar som finns inom yrkesrollerna och deras arbete med specialpedagogik. Respondenternas uppfattningar har varierat beroende på vilken yrkesroll, utbildning och kompetens de har. Resultat av studien visar att mer forskning behövs för att tydliggöra och synliggöra yrkesrollernas röster och förståelse av det specialpedagogiska uppdraget. Förhoppningen med denna studie är att den kan bidra till ökad kunskap för de yrkeskategorier som tar del av resultatet.

I förskolans läroplan (Lpfö18, 2018) är det otydligt vad det specialpedagogiska uppdraget innebär eftersom benämningar av specialpedagogik och specialpedagog inte finns med. Skolinspektionens rapport (2017) pekar på att det gemensamma förhållningssättet i förskolan försvåras på grund av olika tolkningar av läroplanen, vilket även kan innebära didaktiska konsekvenser. Om styrdokumentet inte har tydliga strävansmål för det specialpedagogiska uppdraget innebär det att uppdraget blir än mer svårtolkat. Framtida forskning är viktig inom detta område för att kunna uppnå god kvalitet i förskolans verksamhet för alla barns rätt för en likvärdig utbildning. Denna studie kan användas genom att det bygger vidare på forskningen om specialpedagogik i förskolan. Observationer i verksamheter kan göras för att undersöka olika arbetssätt med inspiration utifrån frågeställningarna från denna studie. Ett annat område att undersöka är rektorers uppfattningar om specialpedagogik genom intervjuer utifrån Skolinspektionens rapport och från studier som denna.

10 Referenslista

Barmark, M., & Djurfeldt, G. (2015). *Statistisk verktygslåda 0: att förstå och förändra världen med siffror*. (1. uppl.) Studentlitteratur

Björck - Åkesson, E. (2021). Specialpedagogik i förskolan. I A. Sandberg (Red.), *Med sikte på förskolan - barn i behov av stöd*. (s. 25-51). Studentlitteratur.

Dahlgren, LO., & Johansson, K. (2015). Fenomenografi. I A. Fejes & Thornberg, R. (Red.) *Handbok i kvalitativ analys* (s. 162-175). Liber.

Eriksson. A. (2021). Barns delaktighet i förskolan. I A. Sandberg. (Red.), *Med sikte på förskolan - barn i behov av stöd*. (s.221-241). Studentlitteratur.

Eriksson Barajas, K., Forsberg, C., & Wengström, Y. (2013). *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap. Vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar*. Natur & Kultur.

Fejes, A., & Thornberg, R. (2015). Kvalitativ forskning och kvalitativ analys. I A. Fejes & Thornberg, R. (Red.) *Handbok i kvalitativ analys* (s. 13-37). Liber.

Gebbie, D., Ceglowski, D., Taylor, L., & Miels, J. (2012). The Role of Teacher Efficacy in Strengthening Classroom Support for Preschool Children with Disabilities Who Exhibit Challenging Behaviors. *Early Childhood Education Journal*, 40(1), 35–46. <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1007/s10643-011-0486-5>

Gäreskog, P. & Lindqvist, G. (2022). Specialpedagogens roll i förskolan – förskollärares beskrivningar av arbetsfördelning, anspråk och förhandlingar. *Nordisk barnehageforskning*, 19(1), 61–81. <https://doi.org/10.23865/nbf.v19.225>

Hannås, B. M., & Bahdanovich Hanssen, oN. (2016). Special needs education in light of the inclusion principle: an exploratory study of special needs education practice in Belarusian and Norwegian preschools. *European Journal of Special Needs Education*, 31(4), 520–534. <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1080/08856257.2016.1194576>

Lindgren, A. & Johansson, C. (2022). Kompetens att möta alla barn - utgångspunkt i kvalitetsarbetet. I A. Swärd & G. Westman Andersson (Red.), *Specialpedagogisk verksamhet - För ALLA barn i förskolan* (s. 47-80). Studentlitteratur.

Litty, C. G., & Hatch, J. A. (2006). Hurry Up and Wait: Rethinking Special Education Identification in Kindergarten. *Early Childhood Education Journal*, 33(4), 203–208. <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1007/s10643-005-0048-9>

Persson, S (2015). Förskolans samhällsprojekt - att forma ett barn. I I, Engdahl., & E. Ärlemalm-Hagsér (Red.). *Att bli förskollärare: Mångfacetterad komplexitet* (s.42-55). Liber.

Pramling, N. (2020). Vad utmärker vetenskaplig kunskap?. I A. Åkerblom, A. Hellman & N. Pramling (Red.), *Metodologi för studier i, om och med förskolan*, (s.15-36). Gleerups.

Sandberg, A. (2021). Med sikte på förskolan - barn i behov av stöd. Studentlitteratur.

Sandberg, A., Norling, M., & Lillvist, A. (2009). Teacher's View of Educational Support to Children in Need of Special Support. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 1(2), 102–116.

<https://search-ebscohost-com.ezproxy.ub.gu.se/login.aspx?direct=true&db=ehh&AN=52103948&site=ehost-live>

Skolinspektionen (2017). Förskolans arbete med barn i behov av särskilt stöd. Rapport.

<https://www.skolinspektionen.se/beslut-rapporter-statistik/publikationer/kvalitetsgranskning/2017/forskolans-arbete-med-barn-i-behov-av-sarskilt-stod/>

Skolverket. (2018). Läroplan för förskolan Lpfö 18. Skolverket. Tillgänglig:

<https://www.skolverket.se/getFile?file=4001>

Svensson, L. & Åkerblom, A. (2020). Fenomenografi om undervisning i förskolan. I A. Åkerblom, A. Hellman & N. Pramling (Red.), *Metodologi för studier i, om och med förskolan*, (s.89-105). Gleerups.

Swärd, A. (2022). Introduktion till förskolan - en specialpedagogisk lärmiljö. I A. Swärd & G. Westman Andersson (Red.), *Specialpedagogisk verksamhet - För ALLA barn i förskolan* (s. 19-29) Studentlitteratur.

Swärd, A. & Westman Andersson, G. (2022). Specialpedagogiskt förhållningssätt. I A. Swärd & G. Westman Andersson (Red.), *Specialpedagogisk verksamhet - För ALLA barn i förskolan* (s. 31-46) Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. Vetenskapsrådet.

11 Bilagor

11.1 Bilaga 1 - Informationsbrev

***Till verksamma förskollärare och barnskötare.
Med information och förfrågan till deltagande för vår studie.***

Specialpedagogik ingår i förskolans undervisning för alla barns delaktighet och utveckling. Det innebär anpassade arbetssätt som används för att uppmärksamma och stödja barn som är i behov av stöd, som kan vara både långvariga och kortvariga behov. Specialpedagogik används för alla barns rätt till likvärdig undervisning och inkludering i förskolans verksamhet. Syftet för vårt examensarbete, vill vi undersöka förskollärares och barnskötarens uppfattning om sitt arbete och yrkesroll inom specialpedagogik. I både Lpfö18 och Skollagen skrivs det fram att specialpedagogik ska ingå i förskolans arbete, däremot står det inte hur arbetet ska utföras. Därför blir era svar viktiga till att undersöka och belysa era individuella uppfattningar då vi anser att det är minst lika viktigt att lyfta era roller och röster som barnens. Eftersom det är ni som utför arbetet för specialpedagogik vill vi utöka kunskapen om förskolans verksamma förskollärare och barnskötarens skildrade uppfattningar.

Webbenkäten tar cirka 5-10 minuter att besvara och innehåller 13 frågor med olika svarsalternativ och avslutas med en öppen fråga. Ert deltagande kommer vara anonymt, inga namn, förskola eller stadsdel kommer att framföras i vår studie. Vid besvarande av webbenkäten förblir du automatiskt godkänd och medverkande för vår studie innebär en fullständig anonymitet.

Vi som utför detta examensarbete heter Madeleine, Blerine och Natalie, vi studerar förskolläraryrket vid Göteborgs Universitet och utför nu termin sex av sju. Vid eventuella frågor får ni mer än gärna höra av er till oss. För att komma åt vår webbenkät skanna QR-kod med mobilkamera eller klicka på länken:
https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdFJmxjPHczBvnbRbVZ2MSpmCwEVxCTYCzzHaq4CpBIbFsnVA/viewform?usp=sf_link

Madeleine Unger
Mail: gusungerma@student.gu.se

Blerine Jusufi
Mail: gusjusubl@student.gu.se

Natalie Nordén
Mail: gusknokna@student.gu.se

Handledare:
Ann - Katrin Swärd
Mail: ann-katrin.sward@gu.se

11.2 Bilaga 2 - Enkätfrågor

Länk till enkät:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdFJmxjPHczBvnbRbVZ2MSpmCwEVxCTYCzzHaq4CpBlbFsnVA/viewform?usp=sf_link

Bakgrundsfrågor i Din profession

1. Vilken yrkesroll har du?

Svarsalternativ:

Förskollärare

Barnskötare

2. Vilket år blev du färdigutbildad?

Svarsalternativ:

Skriv årtal:

3. Jobbar du på en kommunal förskolan eller en privat förskola?

Svarsalternativ:

Kommunal

Privat

4. Ingick ämnet specialpedagogik i din utbildning för din yrkesroll?

Svarsalternativ:

JA/NEJ

Resurser och Förutsättningar

5. Har du som verksam inom förskolan blivit erbjuden eller fått tillgång till fortbildning inom specialpedagogik för utökande av din kunskap?

Svarsalternativ:

JA/NEJ

6. Känner du att du har tillräckligt med kunskap om ämnet specialpedagogik?

Svarsalternativ:

Tillräckligt

Ganska tillräckligt

För lite

Inte tillräckligt

7. Uppfattar du att du har tillräckligt med tillgång för resurser och förutsättningar för tillämpandet av specialpedagogik?

Svarsalternativ:
JA/NEJ

Förskolans kvalitet

8. Känner du att dokumentation och utvärdering gynnar ditt arbete i utförandet av specialpedagogik? (*för att kunna identifiera barns behov och ge rätt stöd till barnen*)

Svarsalternativ:
JA/NEJ

9. Finns det tillräckligt med avsatt tid för dokumentation/planering?

Svarsalternativ:
Tillräckligt
Ganska tillräckligt
Inte så tillräckligt
Ej tillräckligt

10. Hur uppfattar du det kollegiala samarbetet inom specialpedagogik i er verksamhet?

Svarsalternativ:

Tillräckligt
Ganska tillräckligt
Inte så tillräckligt
Ej tillräckligt

11. Får ni inom arbetslaget tillräckligt med stöd av specialpedagoger och andra aktörer?

Svarsalternativ:
JA/NEJ

12. Hur uppfattar du förskolans kvalitet? (*hur fungerar arbetet i förskolan mot uppställda mål, ambition till att förbättra och utveckla verksamheten*)

Svarsalternativ:

Tillräckligt
Ganska tillräckligt
Inte så tillräckligt
Ej tillräckligt

13. Uppfattar du att det ges bra med förutsättningar till delaktighet och inflytande för alla barn i er verksamhet?

Svarsalternativ:
JA/NEJ

Yrkesroll

14. Känner du dig trygg i din roll i utövandet av specialpedagogiskt stöd?

Svarsalternativ:

Mycket trygg

Ganska trygg

Lite trygg

Inte trygg

Öppen fråga

15. Finns det något som du känner att du saknar för ett bättre arbete inom det specialpedagogiska uppdraget?

